

news letter

Volební paralely 1946/2006

Jiří Weigl:
Volební paralely
1946/2006

Jindřich Dejmek:
Květnové
parlamentní volby
1946: poznámky
po šedesáti letech

Václav Klaus:
Nekontrolovaná
globalizace
či nová vlna
protekcionalismu?

Michal Petřík:
Vylvlastňovací zákon
za hranicí ústavnosti

Karel Kouba:
Recenze -
Ekonomické
myšlení
Václava Klause



Jiří Weigl

Naskytá se otázka, zda lze vůbec nalézt paralely mezi volbami v roce 1946, které předurčily osudy naší země na rozhodující část druhé poloviny XX. století, a volbami, před nimiž stojíme letos. Na první pohled se zdá, že velmi obtížně. V roce 1946 se naše země vzpamatovávala z nejstrašnější války v lidských dějinách, brutální německé okupace, byla v euforii z osvobození, plná naivního optimismu, velkých očekávání a radikalismu opřeného o pocit, že začíná éra nové, lepší budoucnosti, která vyžaduje radikální rozchod s neuspokojivou minulostí. Dnes žijeme v době zcela jiné. Od zásadního společenského převratu uplyne letos již 17 let, naše demokracie se zdá stabilizovaná, ekonomika rychle roste, životní úroveň se zvyšuje, zemi nikdo neohrožuje.

Přesto však řada otázek, které stály před voliči před 60 lety a na něž, jak dnes víme, nenalezli správné odpovědi, se nám, byť v pozměněné podobě, stále vrací. V roce 1946 převážil pocit, že kapitalismus a liberální ekonomický systém jsou pouze eufemistické názvy pro vykořisťování člověka člověkem, že pouze omezení či dokonce zrušení soukromého vlastnictví může zajistit prosperitu a rozvoj celé společnosti a že k tomu je nezbytné obětovat svobodu jednotlivce posílení

moci státu, jehož prostřednictvím bude sociálně-inženýrskými metodami vytvořena nová spravedlivá společnost. Volby v roce 1946, v nichž zvítězila komunistická strana, byly zásadním krokem, v prosazení tohoto vývoje. Pak následoval únor 1948 a 40 let totality, která zemi přivodila bezprecedentní ekonomický i společenský úpadek.

Je s podivem, že i po 60 letech, s touto historickou zkušeností, znovu stojíme před zásadní volbou, zda naše osudy mají záviset na naší svobodné iniciativě a odpovědnosti, či zda je svěříme do rukou všemocného státu, regulujícího všechny oblasti našeho života. Systém založený na

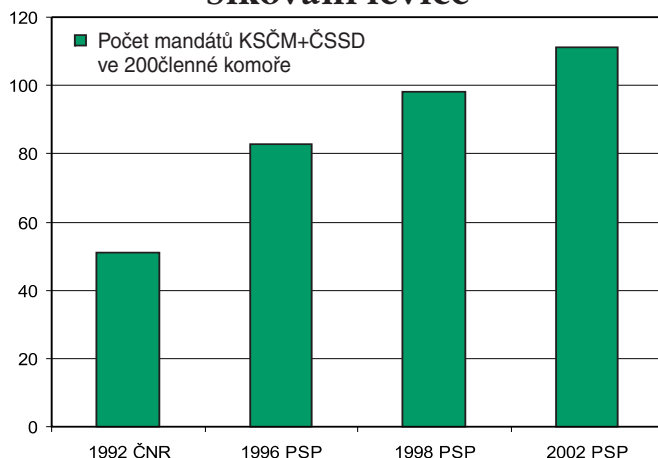
občanské svobodě, odpovědnosti a svobodném trhu přitom jasně prokázal a prokazuje svou naprostou převahu

I po 60 letech, znovu stojíme před zásadní volbou, zda naše osudy mají záviset na naší svobodné iniciativě a odpovědnosti, či zda je svěříme do rukou všemocného státu, regulujícího všechny oblasti našeho života.

nad všemi sociálně-inženýrskými a statistickými pokusy o řízení společnosti. V roce 1946 nám volby otevřely cestu do uskupení zemí, neodvratně směřujících ke stagna-

KVĚTNOVÝ GRAF CEPU

Šikování levice



ci, úpadku. Dnes je volba neméně vážná. Dnes se znovu rozhoduje o tom, zda budeme patřit mezi prosperující, či neodvratně stagnující a upadající část světa. Tzv. evropský sociální stát, měkká verze socialismu, ovládl v uplynulých desetiletích západní Evropu a my jej již 8 let usilovně budujeme i u nás. Ten je příčinou ztráty konkurenceschopnosti a propadu Evropy ve srovnání s USA a Asií. Naše současná prosperita je pouze krátkodobá. 8 let činíme vše pro to, abychom se stali stejně sklerotickou a nepružnou ekonomikou, jakou má dnes staré jád-

ro Evropské unie. Až toho dosáhneme, až se plně zharmozujeme se standardy a politikami, jež jsou nám z Bru-

Rozhodneme o tom, zda tak jako po roce 1946 budeme pokračovat v tradici české poslušnosti a servility vůči mocnému zahraničí, zda se budeme raději mýlit s Brusel, než mít pravdu proti němu.

selu vnucovány, zajistíme si k současné vysoké nezaměstnanosti navíc i ztrátu konkurenceschopnosti a ekonomickou stagnaci.

V nadcházejících volbách proto rozhodneme o tom, zda chceme takto pokračovat, zda naší prioritou do budoucna má být přerodělování postupně zmenšujícího se bohatství, nebo vytváření podmínek pro jeho vytváření cestou flexibility a konkurenceschopnosti.

Rozhodneme o tom, zda tak jako po roce 1946 budeme pokračovat v tradici české poslušnosti a servility vůči mocnému zahraničí, zda se budeme raději mýlit s Brusel, než mít pravdu proti němu, být ji schopni účinně na mezinárodním fóru prosazovat a přispět tak k překoná-

ní krize dnešní EU, k reformám, které Evropské unii vrátí prosperitu.

V roce 1946 voliči nerozhodli správně a důsledky „reálného socialismu“ jsme byli nuceni bolestně překonávat celá 90. léta. Fanatičtí obhájci minulého režimu dnes znovu získávají na síle, reálně se již podílejí na moci a netají se ambicí na další posílení svého vlivu. Budeme-li se stejně mýlit i po 60 letech a prodloužíme „nesnesitelnou lehkost bytí“ našeho současného socialismu o další 4 roky na dlouhých 12 let, o to více budeme nuceni obětovat poté. Doufejme, že se to nestane. ■

Květnové parlamentní volby 1946: poznámky po šedesáti letech



Jindřich Dejmek

Autor působí v Historickém ústavu Akademie věd ČR

Volby do Ústavodárného shromáždění 26. května 1946, konající se před šedesáti lety téměř ve shodném termínu jako volby letošní, měly rozdat karty politickým silám k definitivnímu položení základů Třetí československé republiky včetně přijetí její nejdůležitější právní předlohy, nové konstituce. Ve skutečnosti se z mnoha důvodů staly na více než čtyři desetiletí posledním projevem skutečné svobodné vůle občanů tehdejšího Československa. Nezanedbatelný segment voličstva – zhruba 4 desetiny! – dal totiž z různých důvodů svůj hlas straně, která přitom usilovala o co nejdřívejší ukotvení jiného politického modelu státu, nežli původně většinou politické reprezentace akceptované *socializující demokracie*. Modelu, vycházejícího ze vzoru tehdejšího stalinistického SSSR, tedy modelu *protidemokratického*, který o necelé dva roky později komunistická menšina skutečně vnutila celé české a slovenské společnosti se všemi tragickými následky

pro několik generací občanů našeho státu. Jistě i proto si tato událost zasluhuje soustavné připomínání, také jako jisté varovné memento.

Důležitost prvních skutečných voleb v osvobozeném státě si nepochybně uvědomovaly všechny zúčastněné politické strany, třebaže se jejich lídři v rámci tzv. Národní fronty již v lednu 1946 dohodli, že jejich svérázná koalice (rozmnoušená zatím na 8 stran) bude obnovena i po volebním klání. Prezidentem Benešem vedení demokraté si samozřejmě slibovali, že výsledky voleb oslabí mocenské pozice komunistů, zakotvené už v košickém vládním modelu na jaře 1945. Sám Beneš si uvědomoval, že „půjde o všechno“ a snažil se tedy apelovat ve veřejných projevech na občany, aby - jak se vyjádřil ještě v předvečer volebního aktu - „podali světu důkaz své politické vyspělosti v chápání občanských práv a povinností, demokratické svobody a národní disciplíny...“ Komunisté naopak věřili, že

především díky své mistrné propagandě i některým konkrétním krokům v hospodářských a majetkových záležitostech své postavení ještě posílí a připraví se tak k rozhodujícímu mocenskému střetu. Jejich kalkuly, jak se ukázalo, byly správnější.

Ve vlastním předvolebním zápase dokázali komunisté plně využít většiny výhod, plynoucích z předtím pevně uchopených mocenských pozic, jakými bylo např. držení postů ministra vnitra a informací

Určitým specifickým blížících se voleb v Československu (které ovšem objektivně mohlo nahrávat právě komunistům) byla nepochybně skutečnost, že tři ze čtyř českých politických stran měly ve svém programu zakotvený cíl v podobě budování socialismu, jakkoliv byla jeho vize diametrálně odlišná. Jedinou nesocialistickou stranou v českých zemích zůstali katoličtí lidovci, kteří se ovšem již z prostého důvodu převážující sekularizace většiny společnosti nemohli stát hlavním oponentem KSČ. Ve srovnání s předválečnými poměry citelně chyběla přede-

vším agrární strana, jejíž elektorát se sice rozdělil mezi všechny partaje, nejvíce z něj získali ale nepochybně komunisté. Pravice díky dohodám z března 1945 zcela absentovala, což ovšem nebylo československé specifikum a sotva celkovou situaci výrazněji ovlivnilo. Středostavovské městské liberální elementy našly politické „útočistiště“ především v řadách národních socialistů, kteří se tak logicky stali zvláště v Čechách hlavními protivníky KSČ, ačkoliv např. na venkově byly jejich pozice nevalné a ve východní části republiky organizace strany ani jí podobný subjekt nebyly komunistickým ministerstvem vnitra povoleny.

Neméně komplikovaná situace panovala - a to i z hlediska celkové budoucnosti československého státu - na Slovensku. V návaznosti na situaci v momentu obnovování republiky zde až do jara 1946 existovaly jen dvě strany, slovenští komunisté a strana demokratická. Původní vedení demokratů, sestávající s činitelů občanského protiludáckého odboje, bylo ovšem stále zřetelněji zatlačováno katolickým elementem, programově i personálně často navazujícím na vládnoucí skupiny zaniklého slovenského

státu. Tato skutečnost posilovala nedůvěru mezi oběma nejsilnějšími českými demokratickými proudy, národními socialisty a lidovci, a demokratickou stranou, i když právě ona se nakonec z mnoha důvodů stala rozhodujícím oponentem zdejší KSS, tedy slovenské větve českých stalinistů. V lednu 1946 byla sice i na Slovensku obnovena sociální demokracie jako Strana práce, radikálně orientovaný levicový slovenský volič byl však nadále přitahován spíše KSS. Až počátkem dubna založená Strana slobody v čele s ex-ministrem Vavro Šrobárem, snažící se o renesanci myšlenky politického československého národa, se pak už nemohla i vzhledem k rychle se blížícím volbám významněji prosadit, i když jinak vznik obou stran přece jen naznačoval, že původně pevně zakotvená politická struktura Národní fronty může být v budoucnu rozšiřována a upravována.

Ve vlastním předvolebním zápase dokázali komunisté plně využít většiny výhod, plynoucích z předtím pevně uchopených mocenských pozic, jakými bylo např. držení postů ministra vnitra a v neposlední řadě informací ve Fierlingerově vládě. I když v českých zemích nedocházelo k excesům ze strany bezpečnostního aparátu, stále zřetelněji podřízované komunistům, jaké provázely např. pozdější volby v Polsku (jen na Slovensku došlo k několika vystoupením komunistických partyzánů), měli k dispozici mimo jiné podstatně více sdělovacích prostředků nežli jejich demokratičtí protihráči. KSC a KSS nahrála i možnost využití tzv. bílých lístků ze strany voličů, kteří odmítli podpořit kteroukoliv ze stran Národní fronty. Především národní socialisty zřejmě poškodilo tak „obeslání“ zhruba 20 tisíc občanů Velké Prahy v předvečer voleb ze strany bezpečnostních orgánů, jež jim znemožnilo účast na volebním aktu. Budíž předesláno, že KSC pak v metropoli zvítězila nad národními socialisty

Petra Zenkla právě o zhruba 18 tis. hlasů, což mělo ovšem celkový psychologický (a samozřejmě mocenský) efekt mnohem závažnější.

Blížící se československé volby měly samozřejmě i své mezinárodní souřadnice. Čeští i slovenští demokraté věřili, že se jim podaří oslabit komunisty právě tak, jako to dokázaly nekomunistické síly v parlamentních volbách na podzim předcházejícího roku v Rakousku i Maďarsku, situace v ČSR byla však odlišná. Pozice komunistů v osvobozeném Československu byla z mnoha důvodů podstatně silnější, nežli v post-horthyovském Maďarsku či Rakousku, obnoveném velmocemi po sedmi letech přímého začlenění do nacistické Třetí říše. Její vedení mohlo s úspěchem užít také vlny proruských i širších pro-slovenských sympatií, které vedle intenzifikujících se vztahů se SSSR podpořila krátce před volbami i návštěva jugoslávského komunistického prezidenta J. B. Tita v Praze a Bratislavě.

O zřejmou mocenskou demonstraci se ostatně těsně před volebním aktem pokusila i Moskva, která ohlásila právě na tento týden přesuny několika desítek tisíc vojáků z Rakouska do nových pozic v sovětské okupační zóně Německa, jež by byly umožnily sovětské armádě rozmístění tzv. regulačních skupin ruských vojáků v řadě českých a moravských měst. Díky energické diplomatické akci prezidenta Beneše, ministra zahraničí J. Masaryka a v neposlední řadě některých západních diplomatů sice velení sovětské armády akci odložilo, její demonstrativní cíl byl však přesto do jisté míry naplněn.

Komunistům nepřímou nahrávaly i další faktory. Jestliže na Slovensku se jejich oponenti (bez ohledu na svoji další nesourodost) sjednotili v řadách demokratické strany, čeští demokraté se na jednotném postupu dohodnout nedokázali. I v týdnech před volbami docházelo např. ke kolizím mezi národními so-

cialisty a lidovci o majetkové otázky církve a další problémy. S nějakými energickými protikomunistickými projevy sociální demokracie, vystupující ze všech stran nejumírněji, pak nemohli odpůrci KSC počítat vůbec. Komunisty nadto podporovaly více méně pod jejich faktickou taktovkou sjednocené odbory a další podobné organizace a – i když jen nepřímou – zřejmě i většina tzv. osvětových důstojníků v armádě, náležících rovněž do řad

Pro sociální demokracii skončily volby v českých zemích značnou porážkou, ovlivněnou jistě i její předcházející těsnou spoluprací s komunisty (získala tu jen 15,6 %).

KSC. Komunisté navíc operovali koordinovaně jako jediná síla v celostátním měřítku, zatímco mezi českými a slovenskými demokraty panovala – jak bylo již vzpomenu – značná nedůvěra. Jeden z mála triumfů demokratických sil v podobě populární osoby prezidenta, který právě před volbami vydal svůj zřejmě nejdůležitější politický spis, *Demokracii dnes a zítra*, nemohl tyto výhody KSC vyrovnat, tím spíše, jestliže se Beneš snažil i nadále působit jako nadstranický činitel a jeho projevy – byť apelující na demokratické přesvědčení občanů – byly velmi umírněné.

Výsledky hlasování 26. května byly určitým překvapením pro všechny. Komunisté zvítězili v celostátním měřítku s vysokým ziskem téměř 38 % hlasů, přičemž v českých zemích získali zhruba 40 (a v samotných Čechách dokonce 43 %) hlasů. Jejich neenergičtější oponenti, Zenklem vedení národní socialisté, zaostali za KSC o téměř celý milion voličů, když obdrželi necelých 24 %, lidovci pak – zvláště díky elektorátu na Moravě – získali pro ně rekordních 20 %. Na Slovensku sice zvítězila absolutně demokratická strana s 62 % (volil ji bez mála plný milion vo-

ličů), KSS však přesto získala více než 30 % hlasů, což byl z jejího hlediska ve slovenském prostředí značný úspěch. Pro sociální demokracii skončily volby v českých zemích značnou porážkou, ovlivněnou jistě i její předcházející těsnou spoluprací s komunisty (získala tu jen 15,6%), na Slovensku se pak její sesterská Strana práce se svými 3 % neprosadila téměř vůbec. Přičteme-li k tomuto výsledku také porážku „čechoslovakistické“ Strany svobody (3,8 %, 60 tisíc hlasů), nelze se divit rozčarování českých demokratických lídrů, v jejichž pocitech se nutně snoubila obava z příští komunistické supremace s obavou o další osud společného státu.

Komunistické strany zvítězily v prvních poválečných volbách i v některých západoevropských zemích, např. ve Francii (a ještě silnější pozice měli komunisté fakticky v Itálii), nikde však tak výrazně, jako v Československu. Naděje demokratů na omezení pozic KSC ve státním aparátu, především bezpečnostních složkách, ale např. i místních orgánech státní správy ve většině pohraničních okresů, se rozplynuly. Výrazný triumf KSC naopak této straně nepochybně usnadnil další nástup k přímému mocenskému střetu, k němuž došlo po stupňující se vnitropolitické krizi v průběhu druhého pololetí 1947 při známých událostech v únoru 1948. Zatímco demokraté do nich vstupovali nejednotně a fakticky opět s jediným trumfem v podobě prezidentovy osoby, v té době ovšem již beznadějně vyčerpané vážným onemocněním, mohli komunisté jen využít všech zisků a také demagogických triků včetně hrozby sovětské intervence, které jim napomohly k vítězství v květnu 1946. I z tohoto delšího časového hlediska proto zůstává vítězství KSC v posledních svobodných volbách varovným mementem, na který by demokratická česká veřejnost neměla nikdy zapomenout. ■

Nekontrolovaná globalizace nebo nová vlna protekcionismu?



Václav Klaus

Děkuji, že jste mi dali šanci, abych zde – před tak vážným publikem – promluvil. Přijal jsem pozvání, abych se účastnil úvodního panelu Vaší konference, ačkoliv se zpravidla zdráhám diskutovat o globálních, kosmických, universálních – více či méně nedefinovaných či nedefinovatelných – tématech, protože to obvykle bývá únik od reálných věcí, které nás obklopují a od věcí, se kterými můžeme alespoň potenciálně něco udělat.

Obecná témata mi připomínají smutné dny komunistické éry, kdy nebylo možné otevřeně hovořit o našich vlastních vnitropolitických problémech, ale směli jsme, či dokonce jsme byli povzbuzováni k tomu, abychom se kriticky vyjadřovali k potížím zemědělců v Indii, horníků v Jižní Africe, a zejména ke špatným životním podmínkám dělnické třídy v Americe.

Dnes žijeme v úzce propojeném světě, jehož propojenost je v důsledku vývoje dopravních a komunikačních technologií a v důsledku celosvětových, půl století trvajících liberalizačních procesů větší než kdykoliv v minulosti. Jsem přesvědčen, že nás to značně obohacuje, ačkoliv ne všechny věci, které k nám přicházejí ze vzdálených částí světa, jsou pozitivní.

Celkový efekt tohoto velmi vysokého stupně propojení v zásadě pozitivní je. Neměli bychom proto naslouchat antiglobalistům, jejichž cílem je blokovat přirozený a spontánní vývoj lidské společnosti. Můj vlastní postoj k těmto věcem byl do značné míry formován na základě mé dlouhé desetiletí trvajících osobní zkušenosti s životem v uzavřené, téměř autarkní komunistické společnosti.

Tato zkušenost – kterou jsem sdílel s mnoha dalšími lidmi – vypovídá mnohé o *významu svobody a otevřenosti*, tedy těch ideálů, které my vnímáme daleko silněji než ti, kteří měli to štěstí a takovou smutnou zkušeností neprošli. Pokud je tento můj –

Celkový efekt tohoto velmi vysokého stupně propojení o zásadě pozitivní je.

a vztáhnou-li to na střední a východní Evropu, odvažují se říci, že „náš“ – pocit obsažen v termínu „Nová Evropa“, mohou ho přijmout a pracovat s ním, i když si nejsem jist, zda to přesně odpovídá prvotnímu významu tohoto slovního spojení, tak jak bylo před několika lety použito v USA.

Po pádu komunismu mnozí z nás – jak v bývalých komunistických zemích, tak i jinde – očekávali světlou budoucnost, konec mnoha existujících problémů, ne-li konec historie. Realita byla jiná a měla za následek nárůst mezery mezi očekáváním a realitou a rostoucí deziluzi. Stali jsme se svědky mnoha nových pokusů potlačit svobodu a otevřenost. Komunismus je věcí minulosti, ale svoboda a otevřenost se základními principy dnešního světa nestaly.

Lze to říci o různých částech světa, ale já osobně to vnímám velmi silně v Evropě. Její současný politický a socioekonomický systém není o svobodě, ani o otevřenosti. Je o etatismu, o regulaci a o nových formách protekcionismu.

Před měsícem jsem se s překvapením dozvěděl o rozhodnutí summitu EU garantovat do konce roku 2007 každému absolventovi či absol-

ventce v kterékoliv zemi Evropské unie do šesti měsíců po ukončení studia nabídku zaměstnání. Protože by to nemohlo být zajištěno soukromým sektorem – alespoň předpokládám, že nikoliv – musí to udělat stát. To pokládám za nový krok směrem k centrálně řízené ekonomice a společnosti.

Jeden z komisařů EU nedávno předložil návrh na založení fondu EU pro „oběti globalizace“, čímž byly míněny oběti evropské. To je naprosto absurdní. Já bych naopak navrhl vytvoření fondu pro oběti evropského protekcionismu v méně vyspělých afrických zemích.

Co považují za hlavní hrozby současnosti? Rozhodně ne globální oteplování či podobné iracionální hrozby ekologů, ani rychlé vyčerpání světových zdrojů ropy, terorismus, nedostatečné využívání internetu, nedostatek veřejných prostředků na vzdělání, ani nic podobného.

Problém vidím – jako vždy – ve sféře idejí, v nových verzích víry v etatismus, ve víře ve výhody státního zasahování do lidských aktivit a v pater-

nalistické přerozdělování příjmů. Problém spatřuji v politické korektnosti, v problémech současné postdemokratické politiky založené na

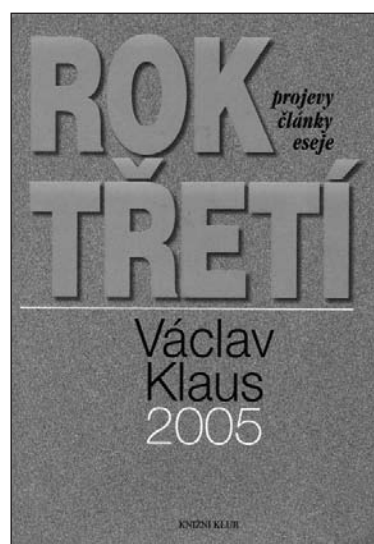
Svoboda a otevřenost se základními principy dnešního světa nestaly.

uspokojování silných zájmových skupin a nikoliv jednotlivých (neorganizovaných, protože rozptýlených) občanů, v ambicích těch, kteří se považují za lepší než jsme my ostatní, a kteří mají pocit, že si zaslouží být našimi učiteli, vůdci, regulátory či kontrolory.

Doufám, že toto setkání, které každoročně organizuje Milken Institute, přijde s odlišným poselstvím. S vírou ve staré, osvědčené hodnoty jakými je svoboda, volný obchod a otevřenost (hodnoty, které jsou v současné době běžně a módně nazývány globalizace). Je to více než třeba, protože opět mají mnoho mocných nepřátel.

Milken Institute
Global Conference,
Los Angeles,
25. dubna 2006

DOPORUČUJEME



Václav Klaus i za třetí rok svého funkčního období předkládá veřejnosti bilanční knihu. Prezident republiky plnil své ústavní povinnosti. Vyslovoval se k důležitým problémům, poskytl řadu rozhovorů, vystoupil s mnoha přednáškami a projevy, napsal desítky novinových textů. Nakladatelství **Knížní klub** (Euro-media Group k.s.) nabízí knihu „**Rok třetí**“, která je bohatě

vybavená dokumenty, obrazovým materiálem a autorskými texty. Čtenář má tak příležitost ohlédnout se za uplynulým rokem s odstupem, který každodenní aktuální shon neumožňuje.

Objednávky na www.klaus.cz

DVĚ VĚTA PREZIDENTA REPUBLIKY

Zákoník práce a související zákon

V této své podobě Zákoník práce nepředstavuje tolik potřebnou moderní úpravu pracovněprávních vztahů a vládou slibovanou liberalizaci pracovního práva jako podmínku zvýšení konkurenceschopnosti našich firem a snížení vysoké nezaměstnanosti. Svým obsahem je v podstatě pouhou novelizací stávající právní úpravy a její nedostatky v některých oblastech ještě prohlubuje. Zásadní pozitivní změny nepřináší, což je v rozporu s celosvětovými tendencemi současné éry.

Nejedná se ani o normu přehlednou a srozumitelnou, která by jasně a jednoduše formulovala základní práva

a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů, ale o úpravu velmi komplikovanou, zahrnující řadu ustanovení dosud obsažených v několika zvláštních zákonech a podzákoných právních předpisech.

Přestože zákon verbálně deklaruje princip „co není zakázáno, je dovoleno“, velmi podrobnou reglementací všech podstatných záležitostí týkajících se pracovněprávních vztahů smluvní volnost jejich účastníků de facto omezuje, a tím zvyšuje nepružnost pracovního trhu u nás. Ta bude přispívat k dalšímu zvyšování nezaměstnanosti.

V některých svých ustanov-

eních zákon zakládá nerovné postavení subjektů pracovněprávních vztahů, a to jak mezi zaměstnavateli, tak mezi zaměstnanci a jednotlivými odborovými organizacemi, což je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky. To se týká zejména § 24 ohledně uzavírání kolektivních smluv, kdy je u zaměstnavatele více odborových organizací. Zvyšování jedné organizací nad druhými je v rozporu s čl. 27 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Zákoník práce není výsledkem konsensu ani mezi sociálními partnery, ani uvnitř vládní koalice, ani mezi komorami Parlamentu České republiky.

Je předmětem rozsáhlé kritiky na politické scéně, od zaměstnavatelů i od některých odborových organizací. To nedává záruku potřebné stability právního rámce pracovněprávních vztahů, kterou Česká republika nezbytně potřebuje. Zákoník je navíc posílením nerovnováhy ve vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec ještě více než je tomu dosud, a to ve prospěch zaměstnanců.

Ze všech těchto důvodů se ztotožňuji se zamítavým stanoviskem Senátu (v poměru 56:8) a tyto dva související zákony Poslanecké sněmovně vracím k novému projednání.

Václav Klaus

V Praze 11. května 2006

Zákon o neziskových zdravotnických zařízeních

České zdravotnictví zásadní systémovou změnu v každém případě a co nejrychleji potřebuje. Zákon o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních vracím, protože tuto potřebnou změnu nepřináší a protože k řešení vážných problémů českého zdravotnictví volí metodu špatnou. Zákon ve své logice znamená opuštění principů, na kterých se celá naše společnost – a s ní i zdravotnictví – vyvíjely od listopadu roku 1989, to je na účtě k soukromému vlastnictví, k pluralitě vlastnických vztahů, ke svobodné volbě lékaře a zdravotnického zařízení. Zákon v této své podobě zdravotnictví destabilizuje, zbytečně rozděluje lékaře a další zdravotníky, vyostřuje politickou atmosféru v zemi a zneklidňuje pacienty a celou českou veřejnost. Vytváří navíc falešný dojem, že se tzv. neziskovostí nemocnic řeší finanční krize zdravotnictví.

Zákon je odmítán nemalou částí zdravotníků (viz prohlášení a akce Krizového štábu lékařů, lékárníků a nemocnic a dalších sympatizujících zdravotnických organizací), setkává se s důrazným a zcela jednomyslným nesouhlasem krajských samospráv (viz dopis předsedy Asociace krajů ČR E. Tošenovského ze dne

2. 5. 2006), byl drtivou většinou (57:5) zamítnut Senátem a odmítnut byl v podstatě i samotnou vládou v jejím usnesení ze dne 1. prosince 2004.

Vláda ve svém tehdejší stanovisku k poslaneckému návrhu zákona napsala, že „jde o návrh nepropracovaný, nekompletní, mající četné věcné a legislativní nedostatky“. Považovala ho za „nesystémový, dílčí krok“, což je názor, který je oprávněný i nyní, kdy byl v průběhu dlouhého parlamentního projednávání zákon v řadě věcí pozměněn. Prostřednictvím tohoto zákona tolik potřebnou změnu systému zdravotní péče a jejího financování nelze zahajovat.

Vláda tehdy napsala dokonce i to, že by tento zákon „mohl vést k další eskalaci nehospodárnosti systému a neefektivnímu čerpání veřejných prostředků“.

Za „velmi problematickou“ vláda tehdy považovala „transformaci zdravotnických zařízení, jejichž zřizovatelem jsou kraje a obce, na veřejnoprávní zdravotnická zařízení přímo ze zákona, což lze považovat za zásah státu do samostatné působnosti krajů a obcí, který není v souladu s ústavním pořádkem“. Toto sice v konečné verzi zákona už tak bezprostředně a přímo napsáno není, ale transformace zdravot-

nických zařízení na veřejná nezisková zařízení bude vynucena ekonomickým tlakem, kterým bude soukromý a jakýkoli další nestátní sektor více méně přinucen tento krok i bez zákonného příkazu učinit. Pro tyto subjekty to představuje radikální změnu podmiček jejich fungování, a to v podstatě bez jakékoli kompenzace. Žádnou náhradu za omezení jejich vlastnického práva zákon vlastníkům nepřiznává. Nevypovídá se ani s existencí zahraničních investorů v českých zdravotnických zařízeních a s možným zmařením jejich investic v důsledku platnosti tohoto zákona. To může vést k řadě mezinárodních arbitrází na jejich ochranu a ke vzniku problémů typu „Nomura“.

Je možné očekávat celou řadu dalších problémů. Mám například k dispozici dopisy z léčeben dlouhodobě nemocných, ze kterých plyne, že se ty nemocnice, které na „veřejně neziskový“ model nepřistoupí, resp. které se nestanou součástí nově vytvořené sítě, ocitnou ve vakuu, že jim hrozí likvidace a že budou jejich pacienti vystaveni nebezpečí ztráty lékařské péče za dosa- vadních podmínek. Pouze nemocnice vyjmenované v zákoně mají zaručeny smlouvy se zdravotními pojišťovnami, ač

je zřejmé, že v našich podmínkách žádná nemocnice zaměřená pouze na přímo platící klienty přežít nemůže.

Z ústavního hlediska je nepřijatelné i to, že se zákonem nepřiměřeně institucionalizuje postavení České lékařské komory, která touto cestou získává zákonný podíl na rozhodování ve věcech dostupnosti zdravotní péče.

Zákon zvýhodňuje veřejná nezisková ústavní zdravotnická zařízení a v podstatě vytváří nátlak na to, aby ostatní typy zdravotnických zařízení přešly na tuto formu. Tím je porušeno pravidlo zakotvené v odstavci 1 článku 11 Listiny základních práv a svobod. Ten stanoví, že „vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu“. Cílem tohoto zákona je však vytvoření výhodného prostředí pro existenci a provoz nemocnic pouze veřejného typu namísto toho, aby bylo vytvářeno vhodné prostředí pro všechny vlastnické formy.

Ze všech těchto důvodů vracím zákon Poslanecké sněmovně k novému projednání. Chci věřit, že se i ve vypjaté předvolební době poslanci nad předlohou zákona zamyslí věcně a nepředpojatě.

Václav Klaus

V Praze 5. května 2006

LEGISLATIVNÍ OKÉNKO

Vyvlastňovací zákon za hranicí ústavnosti

Michal Petřík

poradce prezidenta republiky

Není sebemenších pochyb o tom, že účelem vyvlastňovacího zákona, který 12. dubna 2006 prezident republiky svým vetem vrátil Poslanecké sněmovně k novému hlasování, je vyvlastňování nejen usnadnit, ale také nově učinit zcela běžným prostředkem všude tam, kde se veřejná moc rozhodne upřednostnit jeden soukromý zájem nad soukromým zájmem jiným.

Veřejný, nebo soukromý zájem?

Lze uznat, že tento procesní zákon, který (samozřejmě) nic konkrétního nevyvlastňuje, obsahuje nová ustanovení, která výhodněji kompenzují

Prezidentovo veto tak symbolizuje upřednostnění principu ochrany ústavně zaručených vlastnických práv nad zájmy úřednické vyvlastňovací mašinérie.

vyvlastňovaný majetek, zavádějí možnost dohody vyvlastňovaného s vyvlastňovatelem o poskytnutí jiného pozemku a umožňují kompenzaci nákladů na stěhování vyvlastňovaného i jeho firmy.

Tato zlepšení ale již beztlak budou součástí našeho právního řádu, neboť se staly součástí zákona souvisejícího s novým stavebním zákonem. Komplikací je skutečnost, že účinnost těchto ustanovení je omezena na druhé pololetí roku 2006, přičemž od 1. ledna 2007, odkdy měl být účinný vyvlastňovací zákon, tyto části účinnosti pozbývají.

Použití tohoto speciálního vyvlastňovacího zákona by však mohlo vést k tomu, že se úředník vyvlastňovacího úřadu stane arbitrem mezi dvěma zájmy zcela soukromými, a to mezi zájmem vyvlastňovaného vlastníka pozemku a zájmem jiného soukromého subjektu, který se podle tohoto zákona (§2, písm. c) „domáhá, aby na něj přešlo

vlastnické právo k vyvlastňovanému pozemku“.

Jednoznačněji to už formulováno být ani nemohlo. Pokud tedy příslušný státní úředník prohlásí za „veřejný zájem“ stavbu velké soukromé továrny (výrobní či montážní haly, hypermarketu, atd.), proběhne vyvlastňování v souladu s tímto zákonem, aniž by musel kdokoli dokazovat, jaké přesně vlastnosti splnil zájem (či projekt) vyvlastnítele k tomu, že byl shledán „veřejným zájmem“.

Nikoliv alespoň elementární demokratickou legitimitou disponující zastupitel, ale státní úředník tak bude arbitrem mezi dvěma čistě soukromými zájmy. Toto pojetí zcela deformuje samotný princip veřejného zájmu a zavádí zcela svévolné a voluntaristické dělení soukromých aktivit na ty, které „veřejný zájem“ naplňují a na ty druhé.

Vlastnické právo

Podle tohoto vyvlastňovacího zákona by probíhal první stupeň vyvlastňovacího řízení před vyvlastňovacím úřadem ve správním řízení, a teprve opravný prostředek by byl záležitostí soudu. V případě, kdy stojí proti sobě dva zájmy soukromé, by však o takovéto věci měl rozhodovat buď rovnou soud, nebo v první instanci alespoň zákonodárce.

Pokud by totiž stáli před soudem proti sobě např. vyvlastňovací úřad a vyvlastňovaný, musel by se ztotožnit vyvlastňovací úřad se zájmem vyvlastnítele jako se zájmem veřejným, pak by bylo takovéto řízení mnohem spravedlivější, protože by byla zajištěna rovnost obou stran.

Povahu či podstatu zájmů dosavadního soukromého vlastníka pozemku či nemovitosti totiž není možno položit v rámci běžného správního řízení na roveň zájmu jakéhokoliv nového adepta na vlastnictví, zejména jde-li o ji-

nou soukromou osobu, opět hájící čistě své vlastní zájmy.

Brání tomu naše ústavní Listina základních práv a svobod, konkrétně její ustanovení článku 11, odstavce 4, pod-

Pokud příslušný státní úředník prohlásí za „veřejný zájem“ stavbu velké soukromé továrny (výrobní či montážní haly, hypermarketu, atd.), proběhne vyvlastňování v souladu s tímto zákonem.

le kterého „vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“ Ústavní podmínku náhrady sice tento zákon naplňuje. Způsob kon-

strukce „veřejného zájmu“ je však zcela ponechán na státní správě, přičemž o tom, jaké zákonné podmínky musejí být splněny k tomu, aby daný zájem mohl být považován za veřejný zájem na základě zákona, nic tento vyvlastňovací zákon neříká.

Je-li tedy pro potřeby vyvlastňování vytvořen samostatný a detailní zákon, který však nijak blíže nespecifikuje tu nejzákladnější ústavní podmínku vyvlastnění, čili veřejný zájem, pak na něj jako na konformní s požadavky našeho ústavního pořádku pohlížet nelze. Prezidentovo veto tak symbolizuje upřednostnění principu ochrany ústavně zaručených vlastnických práv nad zájmy úřednické vyvlastňovací mašinérie. ■

NOVINKA



CEP nabízí sborník č. 47/2006 „Patnáct let od obnovení kapitalismu v naší zemi“, do něhož přispěli Václav Klaus, Vladimír Dlouhý, Karel Dyba, Dušan Tříška, Marián Čalfa, Ivan Kočárník, Jana Furstová, Emanuel Šíp, Jirí Weigl, Stanislava Janáčková a Marek Loužek (editor sborníku). Do příloh jsou zařazeny usnesení Federálního shromáždění o vyslovení důvěry vládě ČSFR z července 1990, kompletní Scénář ekonomické reformy z 30. srpna 1990 a usnesení Federálního shromáždění ke scénáři ekonomické reformy ze 17. září 1990. Předmluvu ke sborníku napsal Václav Klaus.

Cena: 50 Kč, 182 stran.

**objednávky na www.cep.cz
tel. 222 192 406 • e-mail: cep@cep.cz**

ZPRÁVY ZE SEMINÁŘŮ

Co zbylo z Keynesese po šedesáti letech?

V pondělí 10. dubna uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář u příležitosti šedesáti let od smrti Johna Maynarda Keynesese s názvem: „Co zbylo z Keynesese po šedesáti letech?“. Na panelu, který moderoval prezident Václav Klaus, vystoupili profesor Robert Holman z Vysoké školy ekonomické a Milan Sojka z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

Milan Sojka, který se hlásí k postkeynesiánské ekonomii, hájil názor, že Keynes má co říci i v 21. století. Studenti se s Keynesem dosud setkávají převážně prostřednictvím neoklasické syntézy, podle níž hlavním objevem Keynesese je past likvidity a nepružné mzdy směrem dolů. Keynes je podle řečníka aktuální dnes, protože neexistují dokonalé trhy, Evropa trpí vysokou nezaměstnaností.

Řečník kritizoval neoklasiku, za to, že nepracovala v historickém čase a nezohledni-

la fundamentální nejistotu. Předpoklady neoklasické ekonomie nekorespondují s realitou, vzor v přírodních vědách se neosvědčil. Keynes je inspirativní při výkladu hospodářského cyklu a vysvětlení hluboké deprese. Keynesiánská ekonomie je podle Sojky lepší než monetarismus a další směry. Může být vzorem pro ekonomy i 21. století.

Robert Holman připomněl, že letos uplynulo nejen šedesát let od Keynesovy smrti, ale i 70 let od vydání Obecné teorie. Holman příznivě hodnotil Keynesova raná díla, „Obecná teorie“ (1936) však podle něj je naopak málo srozumitelná. Přesvědčení o nestabilitě kapitalismu a o hazardní povaze finančních trhů dal řečník do souvislosti s tím, že po burzovním krachu z roku 1929 ztratil Keynes tři čtvrtiny svého majetku.

Zatímco Keynes zdůrazňoval, že vybudoval obecnou teorii, jeho ekonomie se ukáza-

la být toliko speciální teorií platnou za deprese. Protože „v dlouhém období jsme všichni mrtví“, je třeba podle Keynesese doladovat poptávku úrokovými sazbami a sytit ekonomiku vládními výdaji. Keynesovo dílo se podle Holmana měrou vrchovatou podílelo na poválečném bujení vládních výdajů, na růstu zdanění a na vršení vládních dluhů.

Václav Klaus by nedoporučoval číst Obecnou teorii; jako není třeba číst Newtona, abychom pochopili moderní fyziku, není třeba ani číst Obecnou teorii, abychom pochopili moderní ekonomii. K tomu bohatě stačí ekonomické učebnice. Svět se podle prezidenta nedělí na keynesiánce a antikeynesiánce, nýbrž na ekonomy otevřené různým názorům, a zarputilé věřící, že moudro přišlo až v roce 1936.

V diskusi Dušan Tříška připomněl článek Klause a Třísky

o postkeynesiánci Nicholasu Kaldorovi psaný ještě v 80. letech; po Keynesovi podle Třísky zůstala makroekonomická analýza. Karel Dyba, který se cítí být více ovlivněn Samuelsonem, nastolil otázku, zda nelze Keynesovu doktrínu aplikovat na Japonsko 90. let 20. století. Milan Rokytko se otázal, jakou ekonomickou teorii tedy studovat.

Milan Sojka hájil Obecnou teorii jako nádhernou knížku, jejíž čtení určitě není ztracený čas; přiznal však, že jde spíše o beletrii než seriózní učebnici. Reaganomiku 80. let s jejím rozpočtovým schodkem označil za „nepřiznané keynesiánství“. Robert Holman označil „Obecnou teorii“ za zajímavou pouze pro historiky ekonomického myšlení. Je to kniha vtipná, kousavá, ale jako vědecké pojednání neuspokojí; lepší je Smithovo Bohatství národů. ML

Sto padesát let od narození Sigmunda Freuda

V úterý 2. května 2006 uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář „Sto padesát let od narození Sigmunda Freuda“. Na panelu, který moderoval prezident Václav Klaus, vystoupili prezident České psychoanalytické společnosti Václav Mikota, profesor 3. lékařské fakulty UK Cyril Höschl, přednosta Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty UK Jiří Raboch a Marek Loužek z Centra pro ekonomiku a politiku.

Václav Mikota popsal životní etapy zakladatele psychoanalýzy. Medicínu podle něj studoval Freud liknavě a dlouho. Mikota rozebral Freudovo angažmá ve Všeobecné vídeňské nemocnici a akademickou dráhu, která vyvrcholila profesurou v oboru neurovědy. Analyzoval Freudův strukturální model lidské psychiky – ono, já a nadja. Mikota vyvracel kritiku, že psychoanalýza je pavěda; byla potlačována za komu-

nismu a nacismu, chybně. Psychoanalýza je legitimní obor, který se dotýká s neurovědami.

Cyril Höschl vsadil Freuda do kontextu přelomu 19. a 20. století. Připomněl jeho dopisování s Albertem Einsteinem a rozdíl od metodologie falzificionismu Karla Raimunda Poppera. Redukcionisté podle Höschla správně argumentovali, že psychoanalýza je klamavá disciplína. Freud měl však perfektní jazyk a styl. Nabídl vysvětlení pro všechno. Z Freuda zbylo teorie nevědomí, teorii snů a chybných úkonů. Dodnes je Freud ceněn kvůli analýze traumatických zkušeností a vztahu lékař – pacient.

Jiří Raboch připomněl, že Freud byl rovněž klinikem, ambuloval pravidelně. Řečník nastínil situaci ve středoevropské medicíně a psychiatrii: ústavní psychiatrii, terapeutickou skepsi a deskriptivní psychopatologii. Ví-

deňská psychiatrie byla anatomickou školou. Freud měl význam pro teorii nevědomí, psychosexuálního vývoje, metodu volných asociací a přenos mezi lékařem a pacientem. Freud je dodnes inspirativní kvůli vývojovému pohledu na nemoci a psychotherapeutickému přístupu k pacientům.

Marek Loužek se věnoval společenské filozofii Sigmunda Freuda. Předobrazem lidské touhy po štěstí je pohlavní láska. Lidská kultura potlačuje lidské pudy. Umění je podle Freuda sublimací původně sexuálního cíle za cíl jiný. V mase se odbourává nadja a zůstává nevědomý základ, který má u všech stejný ráz. Loužek argumentoval, že tam, kde Freud opouští čistě medicínský popis a svůj materiál vykládá, přestává být jeho nauka vědou a stává se jistou odrůdou básnictví.

V diskusi psychoanalytik Jiří Kocourek zdůraznil, že ne-

ní třeba dehonestovat Freuda, spousta jeho přístupů se osvědčila; psychoanalýza pracuje s konkrétním, živým jedincem. Dušan Tříška položil otázku, zda psychiatrii čtou klasiky mezního užítku z rakouské školy, podobně jako ekonomové čtou Sigmunda Freuda. Václav Klaus potvrdil, že Sigmunda Freuda zná a čte. Jiří Sedlák se otázal, zda v moderní době roste množství duševních chorob.

V závěru Václav Mikota odmltl, že by počet duševních chorob v moderní době narůstal. Cyril Höschl prohlásil, že psychoanalýzu nepovažuje za skutečnou vědu. Jiří Raboch přiznal, že rakouské ekonomy moc nezná; jinak Freud se mu zdá málo čtivý. Marek Loužek označil dílo Freuda za vzrušující četbu; poměřování Freudovy nauky falzificionismem je podle něj nekorektní, protože Freud se narodil půl století před Popperem. ML

RECENZE – EKONOMICKÉ MYŠLENÍ VÁCLAVA KLAUSE



Karel Kouba,
profesor Fakulty sociálních věd UK

Studie Adama Geršla „Ekonomické myšlení Václava Klause do roku 1990“ (Karolinum 2006) je významným příspěvkem ke zmapování domácího teoretického zázemí transformačních procesů. Václav Klaus výrazně ovlivnil volbu a implementaci strategie transformace české a slovenské ekonomiky. Zatímco politické názory Václava Klause jsou dosti častým předmětem úvah – nezářídka ideologických a emotivních, věcné profesionální hodnocení jeho ekonomického myšlení je na počátku.

Zakázané ovoce neoklasiky

Vyzrávání generace ekonomů Václava Klause spadá do období druhé poloviny 20. století. Je to údobí, kdy v mezinárodní i české ekonomické komunitě převládá proces kritického přehodnocování teoretických interpretací ekonomické reality. V 60. letech minulého století se převládající neoklasická ekonomická teorie dostala do rozporu se změněnou realitou vývoje vyspělých tržních ekonomik. Nové neočekávané jevy se staly výzvou pro představitele rozdílných ekonomických škol. Keynesiánské ekonomické politiky „jemného ladění“ hospodářského cyklu stále více selhávaly.

Tehdejší hlavní proud ekonomické teorie nedokázal vysvětlit stagnující trend ekonomiky vyspělých zemí při rostoucí inflaci a nezaměstnanosti. Pro neočekávané nové jevy se objevil termín „stagflation“, avšak za tímto „fíkovým listem“ chybělo vysvětlení příčin. V 60. letech se také stále důrazněji objevují kritické diagnózy demotivačních účinků přerozdělovacích procesů sociálního státu. Rozpor mezi teorií a neočekávanými změnami

ekonomické reality podnítil empiricko-teoretickou rozpravu v celé západní komunitě. Uvnitř hlavního proudu ekonomického myšlení započal proces výrazných názorových posunů.

Naproti tomu vysoké školy v Čechách a na Slovensku žily od 50. let v izolaci od vývoje západní ekonomické teorie. Marxistická ideologie se neuměla vyrovnat ani s neočekávanými změnami socialistických ekonomik, jejichž počáteční vysoká dynamika přešla do fáze zpomalení a stagnace. Politicko-ideologická orientace „dohnat a předejít kapitalismus“ se rozplynula jako jarní sněh. V československé ekonomice se ambiciózní představy centrálních plánovačů poprvé střetly s negativním ekonomickým růstem. Mocensky dominující marxistická ideologie tyto jevy neuměla vysvětlit a prohloubila kritické přehodnocení a odumírání přitažlivosti učení Karla Marxe.

V Československu v 60. letech byl spor o reformu iniciován skupinou ekonomů soustředěných zejména kolem Ekonomického ústavu ČSAV. Kritický dialog s představiteli režimu vzbudil rostoucí pozornost a podporu reprezentantů Mezinárodní Ekonomické Asociace (IEA). V tomto příznivém klimatu se obnovilo spojení s vývojem ekonomické teorie světových univerzit.

Integrační trend české a slovenské ekonomické komunity s anglosaskou a evropskou komunitou iniciativně využili zejména nadaní příslušníci nejmladší ekonomické generace k pěstování dříve „zakázaného ovoce“ neoklasiky a k užitečné mezigenerační diskusi. Kulturu ekonomické teorie vždy udržuje diskuse představitelů odliš-

ných škol o vztahu teorie k měnící se ekonomické realitě. Organickou součástí tohoto diskurzu je mezigenerační vnímání vývoje ekonomického myšlení s jeho kontinuitou, ale i názorovými předěly.

Studie zvoleného období českého ekonomického myšlení Adama Geršla je individuálně vnímaná prizmatem životní zkušenosti mladší generace ekonomů. Autor se vystříhal selektivního přístupu ke studiu vývoje názorů protagonistů a v důsledku toho vychýleného výkladu dějin ekonomického myšlení. Geršl volí okruh témat, která spadají do jeho záměru zmapovat část teoretického zázemí transformačních procesů ze 60. až 80. let. Zároveň vědomě respektuje trvale otevřený diskusní charakter ekonomických problémů, zejména pak diskurzu o ekonomické transformaci.

Vzpomínka na KMEN

Moje osobní vidění tehdy prožívaných názorů a událostí přesahuje životní a profesní vnímání ekonomů generace Klubu mladých ekonomů (KMEN) a autora studie. Adam Geršl představuje Václava Klause jako vedoucího reprezentanta KMENu a v některých souvislostech uvádí Lubomíra Mlčocha, který byl rovněž statutárním spoluzakladatelem KMENu a výraznou názorově vyhraněnou osobností tehdejší nadějně nejmladší generace ekonomů.

Rozuměl jsem jejich rezervovanému i kritickému vztahu k reformnímu pokusu 60. let, respektoval jsem jejich odlišnou volbu „třech ploch“ s nedemokratickým režimem. Mezigenerační názorové napětí jsem považoval za zdravé a užitečné. Tento názor jsem nezměnil ani po našem nečekaném společném návratu do univerzitního světa po roce 1989. Generace KMENu nejvíce ovlivnila transformační proces. KMEN soustřeďoval řadu dalších velmi talentovaných ekonomů,

kteří v reformním prostředí Ekonomického ústavu ČSAV bohatě a plodně využili tehdejší podporu mezinárodní ekonomické obce k otevírání oken do skutečného univerzitního světa.

Každý z těchto tehdy mladých ekonomů KMENu volil značně odlišnou cestu s velmi odlišnými osudy. Bohužel, několik talentovaných ekonomů zvolilo v době normalizační neplodnosti a kontraproduktivního smířování neoklasiky se sovětskou marxistickou cestou teorie optimálního fungování socialistické ekonomiky. Tato kvazi-teorie zůstala pro transformaci odumřelou větví. Naproti tomu diskusi o strategii transformace výrazně ovlivnily názory Václava Klause a Lubomíra Mlčocha.

Oba vyšli z tehdejšího mainstreamu a v době volby a hodnocení transformační strategie se názorově rozešli a sledovali odlišné ekonomické školy. Příznaky této rozdílné názorové volby a následné orientace shledávám již v období, které je předmětem uváděné publikace. Příspěvek Václava Klause v českém ekonomickém myšlení se koncentruje do makroekonomické teorie, s posunem od původní Samuelsonovské koncepce k monetární teorii a politice Miltona Friedmana. Naproti tomu Lubomír Mlčoch se radikálně přiklonil k mikroekonomické analýze s následným zaujetím institucionální ekonomii. V první polovině devadesátých let se jejich názorový vývoj vyhroutil ve zcela odlišné hodnocení transformačního procesu.

Autor podnětně publikace Adam Geršl představuje ekonomu, který sleduje překonání předělu mezi neoklasikou a novou institucionální ekonomii. Usiluje – ve zkratce a velmi zjednodušeně řečeno – o jejich soužití, průnik, komplementaritu a snad i budoucí integraci. Úsilí o nové paradigma budoucího mainstreamu tohoto typu přisuzuji nadějnou perspektivu.